„გახსოვდეს ვისი გორისა ხარ!“

გვარი და ტრადიცია

1 (28)

იანვარი 2016 წ.

საქართველოს საგვარეულოთა კავშირის „გვარი და გვარიშვილობის“ და
სრულიად საქართველოს გვარის წინამძღოლთა დარბაზის საბჭოს გაზეთი

4 იანვარს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქის, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია II-ის დაბადების დღეა.

3 იანვარს სრულიად საქართველოს გვარების წინამძღოლთა ერთი ჯგუფი წირვის შემდეგ საკურთხეველში ეწვია პატრიარქს, მიულოცა დაბადების დღე, გადასცა საქართველოს საგვარეულოთა კავშირის „გვარი და გვარიშვილობის“ საპატიო მედალი და მილოცვის სიგელი-გრაგნილი.

საქართველოს პატრიარქს

რაც ამ ქვეყნად მადლი არის
ერთობ შენი ქმნილია,
საქართველოს პატრიარქო
– დიდზე დიდო ილია.
ეს ქვეყანა თქვენით ხარობს
– თქვენი ეიმედება
შენით ცოცხლობს მთელი ერი, ჩემო ტკბილო ილია.
თქვენ ჩვენი ხატი ბრძანდებით
გფარავდეს ღმერთი გამჩენი
იცოცხლეთ რადგან ქართველთა
მოდგმა გყავთ გადასარჩენი

რევაზ ბარამიძე

***

ნეტავი ნატვრა მანატრა,
ეს ნატვრა ამიხდებოდეს,
უწმინდესს ვთხოვო შეხვედრა,
ღვთის მადლით გამამხნევებდეს.
ნეტავი ნატვრა მანატრა,
ეს ნატვრა ამიხდებოდეს,
ქრისტეს შობის დღეს უწმინდესს,
ერთობა გაახარებდეს.
მის მგრძნობიარე სათუთ გულს
ანგელოსთ ჯარი ლოცავდეს,
დიდხანს, მის დიდხანს სიცოცხლეს,
მთელი ქვეყანა ნატრობდეს.
ამინ

ნაზი ბალხამიშვილი

მიყვარხარ ჩემო უნეტარესო!

თქვენ ღირსეულად ზიდეთ უღელი
ჩვენი სამშობლოს საჭეთმპყრობელის,
და შეგიყვარათ ქართველმა ერმა
როგორც მამა და როგორც მშობელი.
ლოცვაში განვლეთ ცხოვრება მთელი,
ხართ საქართველოს ჭირისუფალი,
ნატრობთ რომ მალე იხილოთ ერი
ბედნიერი და თავისუფალი...
ამ შეშლილ დრო–ჟამს დღეს
თქვენღა შველით,
გვითბობთ დარდისგან გათანგულ
სულებს,
მხურვალე ლოცვით, ჯვრით ხელში
ებრძვით
ამ წუთისოფლის შავ და ბნელ
სტუმრებს...
რამდენი შესძელ... რა არ აკეთეთ?!
და უწმინდესი ცხოვრობთ ღირსებით,
თქვენმა კეთილმა ღვაწლმა ამრავლა
სამშობლო ბევრი გოგო–ბიჭებით...
მინდა სიცოცხლე გაგიხანგრძლივოთ,
მოგეფერო და მოგეალერსო,
იესოსავით მიყვარხარ ჩემო
უწმინდესო და უნეტარესო!
თქვენი ლოცვა–კურთხების მადლი
არ მოშლოდეს ჩემს
საქართველოს, უზომო სიყვარულით

ნარგიზ ტურძილაძე

2016 წლის 24 იანვარს შესრულდა 218 წელი ქართველთა მეფის ერეკლე II-ის გარდაცვალებიდან.

ამ დღეს სვეტიცხოვლის საკათედრო ტაძარში თავი მოიყარეს სრულიად საქართველოს გვარების წინამძღოლებმა, ჩოხოსნებმა და საზოგადოების წარმომადგენლებმა.

მათ პატივი მიაგეს საქართველოს ღირსეული მეფის ხსოვნას და სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის უწმინდესისა და უნეტარესის ილია II ღოცვა-კურთხევით აღევლინა პანაშვიდი.

ფოტოზე (მარცხნიდან): ერეკლე II-ს საფლავთან სამეფო სახლის კანცლერი კახა ქორიძე, მარატ კიტოვანი, ერეკლე მეორის შთამომავალი ნუგზარ ბაგრატიონი, ფრიდონ ლოლაძე, თენგიზ მაისურაძე, ვაჟა ნადირაშვილი, კახა ბიწაძე.

2015 წლის 7 ნოემბერს თელავში ტრადიციულად „ერეკლეობა" აღინიშნა. ადგილობრივი ხელისუფლების საკრებულოსა და მერიის მოწვევით, ერეკლე II-ის პირდაპირი შთამომავალი, სამეფო სახლის მეთაური და სამეფო ტახტის მემკვიდრე, მისი სამეფო უმაღლესობა ბატონიშვილი ნუგზარი იყო მიწვეული.

ბატონიშვილმა ნუგზარმა და თელავის რაიონის ხელმძღვანელობამ ერეკლე II-ის საფლავს პატივი მიაგეს. სვეტიცხოვლის ტაძარში სულის მოსახსენიებელი პანაშვიდი აღევლინა.

ბატონიშვილმა ნუგზარმა და სამეფო სახლის კანცლერმა კახა ქორიძემ თავად-აზნაურთა თელავის საკრებულოს წინამძღოლს, აზნაურ ვალერიან კიკნაძეს საქართველოს სამეფო გვირგვინის ორდენის ოფიცრის წოდება მიანიჭეს.

თელავის ცენტრალურ მოედანზე ერეკლე მეფის ხსოვნისადმი მიძღვნილ საღამოზე, სამეფო სახლის მეთაურმა საქართველოს ღირსეულ მოქალაქეებს საპატიო მოქალაქის წოდებები გადასცა. საღამო სახალხო ზეიმით დასრულდა.

გრამიტონ კვარაცხელია

89 წლის ასაკში გარდაიცვალა საქართველოს საგვარეულოთა კავშირის ,,გვარი და გვარიშვილობის ერთ-ერთი დამფუძნებელი და გამგეობის წევრი გრამიტონ კვარაცხელია.

იგი დაიბადა 1927 წელს წალენჯიხის რაიონის სოფ. ნაკიფუში.

სკოლის წარჩინებით დამთავრების შემდეგ, 1943 წლიდან მუშაობდა სოფ. ნაკიფუს საშუალო სკოლის პედაგოგად.

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ საქმიანობა განაგრძო საქართველოს კომკავშირის ცენტრალური კომიტეტის აპარატში.

იყო კომკავშირის ქუთაისის საოლქო კომიტეტის პირველი მდივანი; ქუთაისის საქალაქო გაზეთ ,,ქუთაისის“ განყოფილების გამგე და სარედაქციო კოლეგიის წევრი.

1962 წელს აირჩიეს ქუთაისის ა. წულუკიძის სახ. პედაგოგიური ინსტიტუტის პარტბიუროს მდივნად. 1964-73 წლებში ეწეოდა სამეცნიერო-პედაგოგიურ მუშაობას აღნიშნულ ინსტიტუტში.

1973 წლიდან 1978 წლამდე იგი იყო საქართველოს კომპარტიის ზუგდიდის საქალაქო კომიტეტის პირველი მდივანი; 1978-1990 წლებში – სახალხო კონტროლის რესპუბლიკური კომიტეტის საორგანიზაციო განყოფილების გამგე და კოლეგიის წევრი.

ავტორია საინტერესო წიგნებისა ,,შენებაც იყო და ნგრევაც“, ,,კვარაცხელია – გვარი და გვარიშვილობა“.

იგი იყო საგვარეულო კავშირის თავმჯდომარე.

პატრიარქის სამძიმარი გოცირიძეების ოჯახს

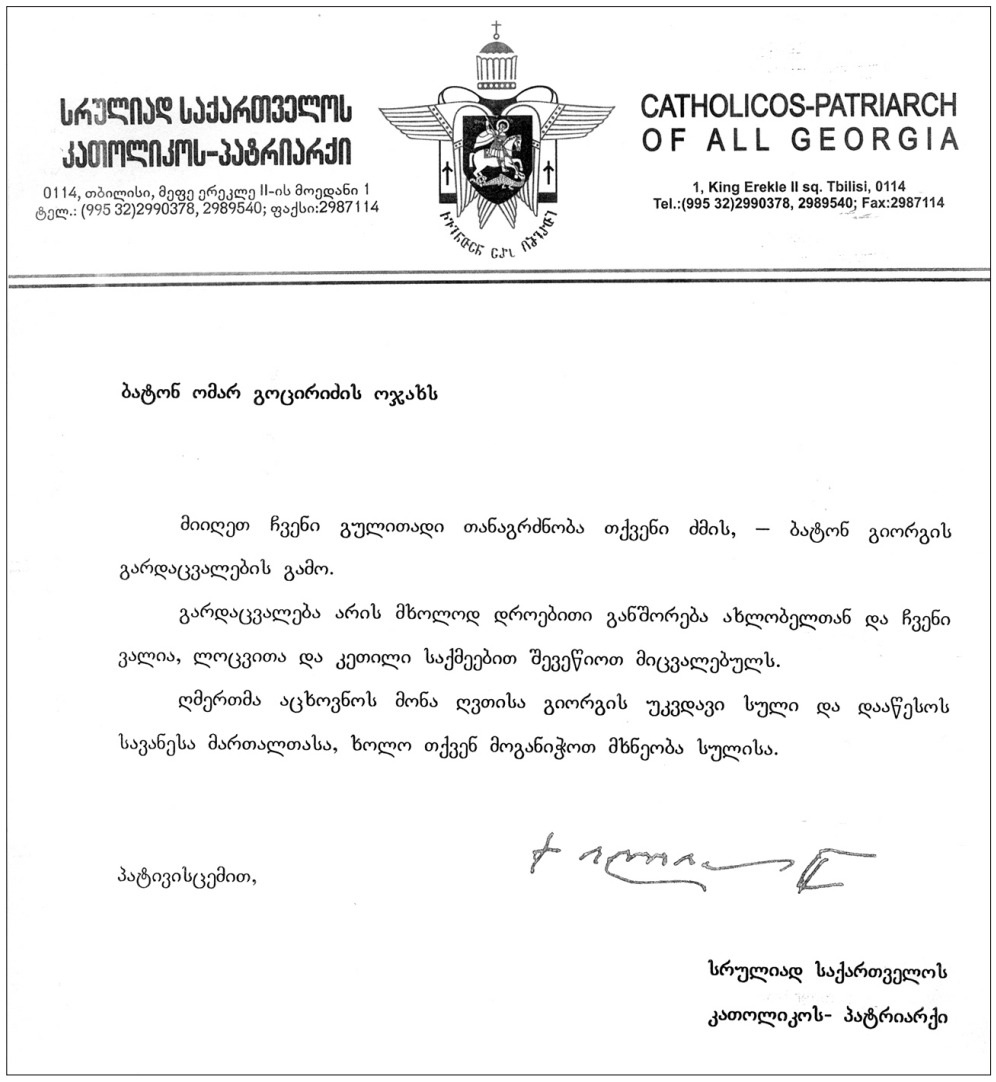

სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს-პატრიარქი
0114, თბილისი, მეფე ერეკლე II-ის მოედანი 1
ტელ.: (995 32)2990378, 2989540; ფაქსი:2987114

CATHOLICOS-PATRIARCH
OF ALL GEORGIA
1, King Erekle II sq. Tbilisi, 0114
Tel.:(995 32)2990378, 2989540; Fax:2987114

ბატონ ომარ გოცირიძის ოჯახს

მიიღეთ ჩვენი გულითადი თანაგრძნობა თქვენი ძმის, – ბატონ გიორგის გარდაცვალების გამო.

გარდაცვალება არის მხოლოდ დროებითი განშორება ახლობელთან და ჩვენი ვალია, ლოცვითა და კეთილი საქმეებით შევეწიოთ მიცვალებულს.

ღმერთმა აცხოვნოს მონა ღვთისა გიორგის უკვდავი სული და დააწესოს სავანესა მართალთასა, ხოლო თქვენ მოგანიჭოთ მხნეობა სულისა.

პატივისცემით,

სრულიად საქართველოს
კათოლიკოს- პატრიარქი

გოცირიძეების გვარმა მძიმე დანაკლისი განიცადა.

69 წლის ასაკში გარდაიცვალა **გიორგი გოცირიძე** _ ისტორიკოსი, ეთნოლოგი, ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი, ივ. ჯავახიშვილის ისტორიისა და ეთნოლოგიის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი, ასამდე სამეცნიერო ნაშრომის ავტორი, მათ შორის ორი მონოგრაფიისა (,,ქორწინება ფერეიდნელ ქართველებში“ და მუსლიმანური დღესასწაული ,,მოჰასამი“)... გარკვეული წვლილი ჰქონდა შეტანილი ძველი თბილისის ეთნოგრაფიულ შესწავლაში. სამეცნიერო საქმიანობასთან ერთად ეწეოდა პედაგოგირ მოღვაწეობას.

გიორგი გოცირიძე

ნაწყვეტი წიგნიდან ,,კვების ხალხური კულტურა და სუფრის ტრადიციები საქართველოში”

სამგლოვიარო სუფრა

სამგლოვიარო სუფრა სანადიმო–სადღესასწაულო და სხვა სახის სუფრებისაგან სრულიად განსხვავებული სატრაპეზო ურთიერთობის ფორმაა. იგი განსხვავებულია არა მხოლოდ გარეგნული, იერსახითა და წყობით, არამედ შინაარსით, ფუნქციითა და დანიშნულებით, რაც ხალხურ ტრადიციაში საუკუნეების მანძილზე ჩამოყალიბებული რელიგიური რწმენა–წარმოდგენების ნიადაგზეა შექმნილი და მოვლენათა სემიოტიკური აღქმის თანახმად ყოფნა–არყოფნის, სიკვდილ–სიცოცხლის, სააქაოსა და საიქიოს, ქვესკნელისა და ზესკნელის, სამშვიდობოსა და სამწუხაროს ბინარული დაპირისპირების ემპირიულ გააზრებას ემყარება.

სამგლოვიარო წეს–ჩვეულებათა მთლიან სისტემაში საკუთრივ კვების კულტურის მხრივ, ყურადღებას იქცევს ორი ძირითადი მომენტის არსებობა. ესაა: 1. თვით მიცვალებულის სულისათვის განკუთვნილი საკვები, მისი მომზადებისა და გაწყობის წესი (თავთან დადგმული ტაბლა, საკურთხები და სხვა.) 2. ჭირისუფლისა და მოსამძიმრე მრევლის საერთო პურობა, რომელიც თავის მხრივ რამოდენიმე ეტაპს მოიცავს და გულისხმობს გარდაცვლილისათვის მისაგებელი წმინდა საკვების სიმბოლურ მონაწილეობასაც. პირველი ეტაპი უშუალოდაა დაკავშირებული სხეულისა და სულის მატერიალიზაციასთან, რომლის თანახმადაც მიცვალებულის თავთან დგამენ პატარა ტაბლას, მასზე აწყობენ წმინდა საკვებს: ჯამით „მგბარ“ (მოხარშულ) ან უმგბარ ხორბალს, ჭიქით წყალს და ღვინოს, ანთებენ ზეთის სანთელს, საკმეველს; მათთან ერთად დგამენ მარადმწვანე ხეს, აწყობენ ყვავილებს და ა. შ.

ხალხური რწმენით მიცვალებული მოკვდავ და აღდგომად ღვთაებათა ფუნქციის მატარებელი სულია. ეს შეხედულება წარმართული ხანის აზროვნების ნაყოფია და ვეგეტატური ბუნების მქონე ღვთაებების საკულტო თაყვანისცემის ზეგავლენით სამგლოვიარო რიტუალშია შემოსული. ამას მოწმობს ცხედრის თავთან არა მხოლოდ ძირითადი საკვების, არამედ მარადმწვანე ხის ან ყვავილის დადგმაც. რომელიც შეიძლება იყოს ფიკუსი, პალმის რტო, ან სხვა მცენარე. ზოგიერთი ცნობით ძველად თავთან რამდენიმე ცალი კაკლის დაწყობაც სცოდნიათ, იმ მიზნით, რომ მიცვალებულს საიქიოში კაკლის ხე დაუხვდებოდა საჩრდილობელად. რაც შეეხება სანთელს, იგი მკვდრისათვის საიქიოში გზის გამკვალავი, მანათობელი კელაპტარია, მეგზურია. ამიტომ ანთებენ მის სახელობაზე კელაპტრებს, როგორც დასაფლავებამდე (მთელი დღე–ღამის განმალვობაში) ისე დასაფლავების შემდეგ (ორმოცამდე, ყოველ შაბათს), სანამ სული საბოლოოდ არ დატოვებს სახლს და ცად არ ამაღლდება, შემდეგ კი მხოლოდ სულის მოსახსენებელ დღეებში.

ამრიგად, მიცვალებულის თავთან გაწყობილი ტაბლა და მასთან ერთად იქ დადგმული ყოველი საგანი ერთ გამოკვეთელ მიზანს ემსახურება – უზრუნველყოს მისი სული საკვებით (პურით, წყლით, ღვინით) და სხვა აუცილებელი საგნებით; ეს საგ-

→

ნები კი თავისებურ სიმბოლოებს წარმოადგენს, იმ უძველესი იდეოლოგიური შეხედულებების ფონზე, სულის უკვდავების რელიგიური მისტიციზმიდან რომ იღებს სათავეს.

პირველი რასაც დაკრძლვის დროს აქცევდნენ ყურადღებას სათანადო დღეების შერჩევა იყო. საგულისხმოა, რომ აქაც ისევე როგორც სანადიმო ლხინის დროს, აქცენტი კეთილ დღეებზე კეთდებოდა. „კუმეტ“ ანუ „ნაკიან დღეებში“, ორშაბათს, ოთხშაბათს და პარასკევს მიცვალებულს არ დამარხავდნენ.

რაც შეეხება თავის ხარჯვის სუფრის გაწყობის წესს იგი წესისამებრ, რიტუალის მიხედვით, სახლში ან სახლის გარეთ ეზოში უნდა გაემართათ. ეზოში გაშლილ სუფრას იმერეთში, გურიისა და სამეგრელოში „სეფას“ უწოდებენ, მისი ოდენობა (ხარჯის რაოდენობა) წინასწარ იყო განსაზღვრული. დიდ ხარჯს უფრო შეძლებულ ოჯახებში იხდიდნენ, ხელმოკლე, გაჭირვებულ ოჯახს კი ამის საშუალება არ ჰქონდა, მაგრამ რამდენადაც პარადოქსული არ უნდა იყოს, ქელეხის ხარჯის გაწევის ტენდენცია მაინც სიუხვისკენ იყო მიმართული. იტყოდნენ: „სირცხვილი არ ვჭამოთ, მკვდარი კარგად უნდა გავისტუმროთო“. ეს კარგი გასტუმრება უხვი სუფრის გაშლას გულისხმობდა, მეტადრე მაშინ თუ ოჯახს „შესაწევარითაც“ დაეხმარებოდნენ. უნდა ითქვას, რომ სიუხვის მცნება ამ შემთხვევაში მაინც შეფარდებითია და იმ რწმენა–წარმოდგენებიდან მოდის, რომლის მიხედვითაც სააქაოში–სამზეოში გაწეული ხარჯი მიცვალებულს საიქიოში მისდის და რაც უფრო მეტია ეს ხარჯი, მით მეტის გარანტია იქმნება მისთვის იმქვეყნიური ცხოვრებით უზრუნველყოფისათვის. უნდა ითქვას, რომ ცნობიერების ეს მომენტი უდევს საფუძვლად შესაწირავებსაც. როცა შეწირული ცხოველის დაკვლა, კოლექტიური შეჭმა და მისი სახენაცვალი ფორმები (გაცემა, განაწილება) ემსახურება არაერთგვაროვან პერსპექტივას, ერთდროულად საიქიო და საამქვეყნო საქმეებს.

სალხინო სუფრის მსგავსად, ჭირის სუფრასაც თავისი ხელმძღვანელი – პურის უფალი–წინამძღოლი–წინამძღვარი–თამადა ჰყავს, მაგრამ იმ განსხვავებით, რომ აქ მას არ ირჩევენ, არამედ აუცილებლად ნიშნავენ (არჩევენ ოჯახის ახლობელთა, ნათესავ–მოკეთეთა წრიდან). იგი სამწუხრო სუფრის შესაბამისად ღვინის სმის თავისებურ წესს იცავს და იმდენ სადღეგრძელოს (წარსათქმელს) წარმოსთქვამს, რამდენიც ტრადიციის თანახმად ასეთი შემთხვევების დროს არის მიღებული. ამდენად ეს სადღეგრძელოები უფრო წასულთა მოგონების, მათი გახსენებისა და შესანდობარის ფორმით წარმოითქმის და ამავე დროს სააქაოში მათი დანატოვარისა და სიცოცხლის გაგრძელების სიმბოლურ კავშირსაც ითვალისწინებს. წარსულში ამ სადღეგრძელოების (შესანდობბრების) რაოდენობა მკაცრად იყო რეგლამენტირებული და როგორც წესი, საკრალურ რიცხვს 7–ს არ აღემატებოდა. პირველს მამაკაცთა ფეხზე ადგომით, ახლად გარდაცვლილის შესანდობარს იტყოდნენ. ტექსტი დაახლოებით ასეთი იყო: „ღმერთმა გაანათლოს ოჯახიდან ახლად წასული, მისი სული ნათელში ამყოფოს გამჩენმა, სამუდამო სასუფეველი დაუმკვიდროს, მსუბუქი იყოს მისთვის მშობლიური მიწა, კეითლად წასულიყოს და ოჯახი დაელოცოს, აკმაროს მისი დანაკლისი ოჯახს, მის დანატოვარს“ და ა. შ. მთხრობელთა გადმოცემით მხოლოდ ამ სიტყვის წარმოთქმის შემდეგ შეიძლებოდა „პურის გატეხვა“, რადგან შესანდობარის დალევამდე ჭამის დაწყება დაუშვებლად ითვლებოდა.

შესანდობართან მიმართებაში კიდევ ერთი დეტალია საინტერესო.

აღმოსავლეთ საქართვლეოში (ქართლი, კახეთი) გავრცელებული ჩვეულებების თანახმად ჭირის სუფასთან დასხდომამდე (ხელის განბანვის შემდეგ) იცოდნენ ღვინოში ჩამბალი პურის („ბოღლოწოს“) ჩამოტარება. ღვინოში იმ პურს ალბობენ, რომელსაც მანამდე მკვდრის გულზე გადატეხავდნენ და მიაჩნდათ, რომ ლუკმა მიცვალებულისათვის მისაგებებელი არ გვხვდება მაგრამ მას ცვლის ღვინიან ჭიქაში პურის ჩაწების ან პირიქით პურზე ღვინის გადმოღვრის ჩვეულება, რაც შინაარსობრივად თითქმის იგივე ქმედებას ნიშნავს, რასაც ბოღლოწოს ჩამოტარება. გამოთქმულია მოსაზრება, რომ ეს რიტუალი – ღვინოში ჩამბალი პურით მიცვალებულისათვის შენდობის თქმა: ქრისტეს სისხლთან და ხორცთან ზიარების იმიტაციაა (რაზედაც ზემოთ მივუთითებდით), მაგრამ შესაძლოა ამ შემთხვევაში ღვინის „გადმოსხმის“ ანუ „გადმოღვრის“ ეს ჩვეულება კიდევ უფრო ძველ, კერძოდ, სამსხვერპლო სისხლის თხევის ბიბლიური წესთან იყოს დაკაშვირებული, როგორც ამას პ. სოლიარსკი ფიქრობდა. თავად წესი – სამსხვერპლო ცხოველის სისხლის თხევა მის ძალასთან ზიარების მიზნით, რიტუალური სასმისით შესმა და ხელების „განბანვა“, ქრონოლოგიურად ძალიან ძველია და სახატო დღეობებზე ჩვენშიცაა შემორჩენილი. სრულიად დასაშვებია, რომ ღვინოსაც სისხლის წმინდა ფუნქცია ჰქონდა დაკისრებული, რომელიც შემდეგ შევიდა ადრექრისტიანული რწმენის კონოტაციაში. თუმც ვიმეორებთ ეს ჩვენი ვარაუდია და არა მტკიცება.

როგორც ზემოთ ვთქვით ჭირის სუფრის (ამ შემთხვევაში თავის რიგის) სადღეგრძელოები მკვეთრად რეგლამენტირებულია და ძირითადად წასულების (მიცვალებულის და მისი ოჯახის გარდაცვლილ წევრთა) მოსაგონარ, შესანდობარ სიტყვას მოიცავს. ასეთი მიმდევრობითაა დაცული რიგით მეორე, მესამე და ა. შ. სადღეგრძელოებში. სულ ბოლო სადღეგრძელოდ კი (დანატოვართა დალოცვის) შემდეგ კვლავ ახლად გარდაცვლილის შესანდობარი უნდა შეისვას, რასაც ადრე ფეხზე დგომით ასრულებდნენ. საინტერესოა, რომ ყოველივე ამას (ე. ი. სადღეგრძელოთა თანმიმდევრობას) თან ახლავს სუფრაზე შესაბამისი კერძების მოწოდებაც, მენიუ, რომელიც თავის ხარჯისთვისაა შემუშავებული. და არც თუ ისე მოკრძალებული. ყველაზე უმთავრესი რიტუალური საკვები „მგბარი“ ხორბალი. „წანდილი“, პური და ღვინოა, სხვა დანარჩენი არა ამდენად არსებითი, მაგრამ მათი შემადგენლობა, მრავალფეროვნება და სიუხვე სამარხო და სახსნილი რეჟიმზეა დამოკიდებული. აღმოსავლეთ საქართველოსაგან განსხვავებით დასავლეთ საქართვლეოში (რაჭის გარდა) მიცვალებულის გასტურმების სუფრა თითქმის მთელი დღეა გაშლილი და მოსამძიმრენი მოსვლისთანავე (მას შემდეგ რაც მიცვალებულს შემოუვლიან და ჭირისუფალს მიუსამძიმრებენ), სეფაში შეყავთ პურის საჭმელად. ამასთან სუფრა მხოლოდ სამარხვო უნდა იყოს (ხორცის გარეშე) და ხორცის ჭამა მრევლისათვის მხოლოდ „სულის ახსნის“ შემდეგაა დასაშვები. ტრადიციულად სუფრაზე ზემოაღნიშნული აუცილებელი რიტუალური საკვების გარდა მიაქვთ ლობიო, ნიგვზით შემზადებული მხალი, თევზი, კარტოფილი, მაკარონი, ფლავი (შაქრით).

აღმოსავლეთ საქართველოში ქელეხის სუფრასთან მხოლოდ სასასფლაოდან მობრუნების შემდეგ სხდებიან და თუ ხსნილია საერთო ხარჯსაც ხორცით იხდიან. ესაა საკლავის, სამსხვერპლო ცხოველის (ძროხა, ხარი, ცხვარი) ხორცისაგან მომზადებული კერძები, რომელთა სუფრასთან ჩამორიგებაც თანდათან ხდება. ხალხის დასხდომამდე მაგიდებზე პურ–ღვინოსაც აწყობენ. ესაა თევზი, მხალი, ყველი, მწვანილი, მჟავეული (მწნილი), რასაც შემდეგ მოჰყვება ცხელი წვნიანი – „ბოზბაში“, ლობიო (ნიგვზით ან ზეთით შეგემებული), ყაურმა, მშრალად მოხარშული ხორცი – „ხაშლამა“ და ბოლოს ცხვრის დუმით შემზადებული „შილაფლავი“, რომელიც სერობის დასასრულის მაუწყებელია და თამადაც ბოლო სადღეგრძელოს, კვლავ განსვენებულის ხსოვნისას, წარმოსთქვამს.

თითოეულ კერძს, რომელიც სუფრასთან მოაქვთ, თავისებური საწესო ახსნა გააჩნია და გარკვეულწილად რელიგიურ რწმენა–წარმოდგენებთანაა დაკავშირებული. მაგ. წანდილისა და კორკოტის, როგორც მიცვალებულის სულისათვის განკუთვნილი წმინდა საკვების შესახებ, ზემოთ უკვე ვთქვით, რაც შეეხება სხვა კერძებს ამათგან მხოლოდ შილ–ფლავი ითვლება მიცვალებულის სუფრისთვის აუცილებლად, ხოლო „ბოზბაში“, „ხაშლამა“, „ყაურმა“ და სხვა კერძები სანადიმო სუფრებზეც არის გამოყენებული. თუმც ხაშლამის მიმართ ამ შემთხვევაში ამბობენ: „ცხელი იმიტომ მოდის რომ მისი ორთქლი მიცვალებულის სულს უერთდებაო ზეცაში. არჩევენ მის „ჩამოტარებას“ და არა „ჩადგმას“. ეს წესი უძველესი კოლექტიური ტრაპეზის ფორმიდან იღებს სათავეს, რომელშიაც საერთო ულუფის (მაგ. ნანადირევის) თანაბარი განაწილების იდეა იგულისხმება.

საგანგებო დაკვირვებას საჭიროებს შემწვარისა და მოხარშულის ბინარული დაპირისპირება, რომელიც სპეციალურ ლიტერატურაში (სტრუქტურალისტთა გამოკვლევებში) აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს. სემიოტიკური გააზრებით შემწვარი პროფანულია (სალხინოა – სამშვიდობოა), მოხარშული კი საკრალური (საკულტო, სამწუხრო). ამდენად, შემწვარი ხორცი დაუშვებლად ითვლება ქელეხის სუფრისათვის. არსებობს მხოლოდ ერთი გამონაკლისი: ქართლში (ზოგიერთ სოფელში) იციან მიცვალებულის დაკრძალვამდე სამი შამფერი მწვადის გატანა მესაფლავეთათთვის. იქნებ იმიტომ, რომ „მწვადი“ ბევრად უფრო არქაულია ვიდრე მოხარშული ხორცი? მისი საკრალიზება ჩვეულებრივ სანადიმო კოლექტიური ტრაპეზის შემთხვევაში არ ჩანს, იგი უფრო სამ-

← წუხრო – მიცვალებულისათვის განკუთვნილ ქმედებაში ვლინდება, საკურთხის სახით, რასაც პირველად „ხელის ახსნის“ ანუ „სულის ახსნის“ რიტუალში ვხვდებით. ეს რიტუალი თითქმის მთელ საქართველოშია გავრცელებული. ეთნოგრაფ დ. გიორგაძის მიხედვით, ხევსურეთში მიცვალებულისათვის თავის ხარჯის დროს „საპირისხსნოდ“ ანუ „სულის სახსრად“ საგანგებო ტაბლას დგამენ. ზედ ცხვრის შემწვარ, წვრილად დაჭრილ ღვიძლს და ხმიადებს დააწყობენ, რომელსაც სანთლის ანთები სშემდეგ ოჯახის წევრებს (ჭირისუფლებს) და ახლო ნათესავებს დაურიგებენ. თვით ტაბლას სულის ხუცესი ან ვინმე ხანშიშესული აკურთხებდა. არხოტის თემში, სადაც მიცვალებულს მეორე დღესვე ასაფლავებდნენ და ჭირისპატრონი მზადებას ვერ ასწრებდა, „საპირისხსნო“ საკლავს ხუცესი, დაკრძალვის დღეს კლავდა და ახლო ნათესავებს საღამოს შემწვარი ღვიძლის პირს დაახსნევინებდა. ჩვენი აზრით იგივე უნდა იყოს იმერეთში სულის ახსნის რიტუალი, რომელიც დაკრძალვის მეორე დღეს ანუ დასაფლავებიდან მე–7 დღეს იცოდნენ. თუ მესამე დღეს დაკრძალავდნენ, მაშინ ამ რიტუალსაც იმავე დღეს შეასრულებდნენ:

„ოჯახის ახლობელი მკვდრის ტაბლას გაამზადებდა, ზედ ახლად შემწვარ წიწილს (ყვერულს), გულღვიძლიანად დადებდა, ყველიან კოკრებს, წანდილს და სხვა რამ საკვებს დააწყობდა, ხელადით ღვინოს დადგამდა და სამ სანთელს აანთებდა. როცა სანთელი დაიწვებოდა ტაბლით ახლობლებს და ყველას (ვისაც სურვილი ჰქონდა) ხორცზე „კბილს დაადებინებდა“, „გაასინჯებდა“ (სიმბოლური კვება). ნინო აბაკელიას მიხედვით სამეგრელოში „შვიდის რიგს“ – რომელიც ახლაც სრულდება „მკლავის ახსნას“ ეძახიან.

ნ. აბაკელიას თქმით ეს უცნაური სახელწოდება „მკლავის ახსნა“ და მისი არანაკლებ უცნაური ინტერპრრეტაციაც გასაგები ხდება თუ გავიხსენებთ პასაჟებს ახალი აღთქმიდან, როდესაც მაცხოვარი, მკვდრეთით აღმდგარი, კენაკულუმში გამოცხადდება და სთხოვს მათ ჭამას, მეტი რწმენისთვის კი თავის ხელებს და ფეხებს უჩვენებს (ლუკა 24, 3–43). მკვლევარის განმარტებით: „მკლავის ახსნა“ გულისხმობს გარდაცვლილი სულის მოსვლას ცოცხალ ახლობელთან, ხელის გაშლას (გაწვდას) და ჭამის მოთხოვნას, რის დაკმაყოფილებასაც ისინი ასე თავგამოდებით ცდილობდნენ“. ჩვენ ვერ დავეთანხმებით ავტორს იმ აზრის მტკიცებაში, რომ ეს ჩვეულება – „ხელის ახსნა“ უშუალოდ ქრისტეს მიერ მოწყალეთათვის ხელების და ფეხების ჩვენებას უკავშირდებოდეს „ჭამადის“ მოთხოვნით. ვფიქრობთ, რომ აქ საქმე გვაქვს უფრო ძველი არქაული წესის სახეცვლილ ფორმასთან. ეს არის „სულის ახსნა (და არა „ხელის ახსნა„), რომელიც ანიმისტური წარმოდგენების ნიადაგზეა შექმნილი და შემდეგ სინკრეტული სახით შევიდა ქრისტიანული ხანის რელიგიურ წეს–ჩვეულებებში. ამასთან უნდა გვახსოვდეს, რომ ყოველგვარი ამგვარი ჩვეულება თავისებურ ხალხურ ინტერპრეტაციას იღებს და პირვანდელი ფორმით არ აღწევს ჩვენამდე, მიუხედავად იმისა, რომ სულიერი კულტურა თავისთავად მდგრადი და კონსერვატულია. ამგვარი მსჯელობის საფუძველს სვანური მასალა გვაძლევს. სვანურში აღნიშნულ ჩვეულებას „ლაშურალ“ ჰქვია, რაც სიტყვა–სიტყვით სულის ახსნას ნიშნავს „ლაშ“ სულია, „რალ“ ახსნა, სხვათა შორის „შურ“ – მეგრულშიც სულია. იქნებ „ხელების“ გადაშლით – „ხელის ახსნით“, სწორედ სულის განთავისუფლება იგულისხმება. ეს შესაძლოა იმ გაგებითაც იყოს გამართლებულია, რომ ამიერიდან აქამდე „შემოჭრილ“, „გულლხელდაკრეფილ“ ანუ „ხელებდაჭდობილ“ მიცვალებულს ჭამა არ შეეძლო, ხელის გაშლის შემდეგ კი, როცა იგი თავისუფლდება, სული ამოსდის, ამის საშუალება ეძლევა. სიმბოლური გადააზრებით იწყება სულის კვება. ასე რომ ჩვენი აზრით ეს უნდა იყოს სულის ახსნის იგივე ხელის ახსნის რიტუალი თუმცა უნდა ითქვას, რომ პურობის სამწუხარო რეჟიმი ამით არ მთავრდება და მას სხვა ხარჯები მოსდევს. ამ ხარჯებიდან ზოგიერთ კუთხეში ორმოცამდე აღნიშნავენ თხუთმეტის რიგს (ხევი – დ. გიორგაძე, იმერეთი – ოკრიბა, გ. გოცირიძე), მაგრამ სამწუხაროდ ამ წესის ახსნა მასალის სიმცირის გამო ჯერჯერობით ვერ შევძელით.

2016 წლის 23 იანვარს, „ექსპოჯორჯიას“ მესამე პავილიონში გაიხსნა საქართველოს ჩემპიონატი ნარდში.

შეჯიბრებაში მონაწილეობდა საქართველოს სხვადასხვა კუთხის ნარდის მოყვარული.

მონაწილეებს მიესალმნენ: ნარდის ასოციაციის პრეზიდენტი თემურ ქურციკიძე, მომღერალი ნუგზარ კვაშალი, სრულიად საქართველოს გვარების წინამძღოლთა დარბაზის საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე ვაჟა ნადირაშვილი, კომპანია „ლიდერბეთის“ ერთ-ერთი ხელმძღვანელი ბაჩო სარალიძე.

ფოტოზე (მარცხნიდან): ბაჩო (ნუგზარ) სარალიძე, თემურ ქურციკიძე, ვაჟა ნადირაშვილი, ნუგზარ კვაშალი

პოეზია

გვარიშვილთა ჰიმნი

ქართველნო თქვენს გენს ლოცვა–კურთხევა,
ფუძის სიმტკიცე, გვარის მრავლობა,
რომ წინაპართა კვალს მიჰყვებოდეს
თქვენი ამაყი შთამომავლობა.

დავდგეთ იქ სადაც გვარიშვილობა
აღორძინდება მთიდან ბარამდის
და საქართველო კვლავაც გვეხილოს
ნიკოფსიიდან დარუბანდამდის.

იმედს არ კარგავს ადამიანი

იმედს არ კარგავს ადამიანი –
საპირისპიროდ სიძულვილისა
სიყვარული გამოიგონა.
საპირისპიროდ სევდა-დარდისა
სიხარული გამოიგონა.

საპირისპიროდ შეცოდებისა –
სინანული,
საპირისპიროდ წყევლა-კრულვისა,–
ლოცვა-გალობა,
ღვარძლის მაგიერ – მადლი, წყალობა

საპირისპიროდ სიკვდილისა
უკვდავება გამოიგონა.
იმედს არ კარგავს ადამიანი!

მორის ფოცხიშვილი

***

გალაქტიონი იაშასთან ყოფილა სტუმრად,
აიაშას, კაკლის ძირში ჰქონია სუფრა,
მაყვლის ღვინუკა, ნიგოზი და ვაშლის ჩირუკა,
დინჯი ბაასი, სადღეგრძელო, მეტი რა უნდათ.
ქვეც ისაუბრეს, ქვეც დალიეს არამრავალი,
ახსენეს მველიც, წასულიც და შვილ-მომავალიც,
ცოტა სიმღერაც გაურიეს ჩვენი ,,რაშოვდა",
მერე ღალაკომ წამოიწყო ,,მაღლა მთას მოდგა".
– მაგას ვერ ვიტყვით ჩემო გალა, ხმები გვჭირდება,
ხმას კაცი უნდა, ცხადია და გაგვიჭირდება,
დადუმდა გალა, გაირინდა, მიუხვდა ნათქვამს,
კალოს გახედა უმოქმედოს, საბძელს თავმოხდილს,
მერე სათიბებს ტყეშერეულს, ყანებს ვალმოხდილს,
თვალწინ დაუდგა კალოობა, წისქვილში რიგი,
ყანა ლურჯ-მწვანედ დავარცხნილი, სათიბი დიდი,
სავსე ჭურები, სავსე ხარო, სავსე ნალია,
მსხვილფეხი ბევრი, წვრილფეხი რა დასათვალია,
აქ სანახშოზე გარმონს უკრავს ახალი რძალი,
ტევა არ არის, ყველას უნდა შეავლოს თვალი.
უცებ, შეწყვიტა მოგონება, წარსულზე ფიქრი,
მუხლზე დაირტყა დიდი ტორი, შესძახა რიხით,
– არა იაშა, აგრე არ არის, ჩვენ რომ გვგონია,
,,ესეც გაივლის" ბრძენს უთქვამსო, გამიგონია.
კიდევ იზრდება ალგეთს ლეკვი, არწივი მთაში,
არ დარჩებიან, იმედი მაქვს არავის ვალში.
– ღმერთმა გისმინოს გალაქტიონ, მეც აგრე მჯერა,
ჭილყვავი არწივს ვერ აჯობებს, მგელს ტურა-მელა.
იციან, სჯერათ, კვლავ იხარებს ნერგი რჩეული,
და იმაისებს ეს სოფელი ღვთითკურთხეული.
ორი ბერმუხა ჩაეხვია ერთმანეთს კრძალვით,
სახეს მალავენ და იწმენდენ კურცხალს შეფარვით.

ალიკო გუგეშაშვილი

ვამზრდელს...

ექლვნება მაყვალა
გიორგაძე-სიხარულიძისას

დამენანება ყოველი წამი
უშენოდ ყოფნის,
მუდამ მოუცლელს,
  რომ მელი მშვიდად.
გაისმის ზარი,
  ბავშვივით ცქმუტავ
და უსაზღვროა
  სიხარული ჩემი დანახვის.
მეამაყება,
  რომ მყავდი ჩემო,
ქალი დიადი,
  სულგრძელი, დინჯი,
ურღვევი ფარი,
  დედაც და ბებოც,
სულის სიმტკიცის
  მედგარი ჯარი.
მოვიდა ჟამი სამარადისო
  განცალკევების,
მიდიხარ მშვიდად,
  მიდიხარ კრძალვით,
სული გულს ახრჩობს,
  მნელდება სუნთქვა....
ჩამომტყდა მხარი.

შვილიშვილი ქეთი სიხარულიძე

ავჭალაში აგებულია საქართველოში ერთადერთი პეტრე მოციქულის ჯაჭვის სახელზე აგებული სალოცავი, რომლის დღესასწაული აღინიშნება 29 იანვარს.
დაწვრილებითი ინფორმაცია იხილეთ ჩვენი გაზეთის მომდევნო ნომერში.

მკითხველთა საყურადღებოდ!

მოწოდებული მასალების შინაარსზე და ფაქტების სისწორეზე რედკოლეგია პასუხს არ აგებს.

ყველა საგვარეულო კავშირს, ყველა წინამძღოლს, ყველას ვინც ერთგულია საგვარეულო მოძრაობის, ვინც საკუთარი გვარის პატრიოტია

გთხოვთ ითანამშრომლოთ გაზეთ ,,გვარი და ტრადიციასთან", მოგვაწოდეთ მასალები (სტატიები, ინფორმაციები, ფოტოები) საგვარეულო კავშირების შესახებ, საგვარეულო მოძრაობის, საქართველოს დემოგრაფიულ და სოციოლოგიურ, აგრეთვე ეროვნულობის და მართმადიდებლობის შენარჩუნებისა და განმტკიცების პრობლემატურ საკითხებზე, ვიზრუნოთ საგვარეულოთა კავშირის ,,გვარი და გვარიშვილობის" და გვარის წინამძღოლთა დარბაზის მატერიალურ-ფინანსურ და ტექნიკური ბაზის განმტკიცება განვითარებისათვის. მასალები გამოგვიგზავნეთ E-mail:vaja39@mail.ru

ჩვენი რეკვიზიტები

სრულიად საქართველოს გვარის წინამძღოლთა დარბაზის ფონდი
ს/კ 404953154
ბანკი: ,,რესპუბლიკა" ბანკი
ა/ა GE51Bღ0000010385861378

ჩვენი რეკვიზიტებია:

საქართველოს საგვარეულოთა
კავშირი ,,გვარი და გვარიშვილობა"
ს/კ 202230264
ბანკი: ,,ვი-თი-ბი" ბანკი
ა/ა GE84Vთ6600000004513608

მისამართი: ქ. თბილისი, წმინდა სამების საკათედრო ტაძარი
საკონტაქტო ტელეფონი:
790770871

სარედაქციო კოლეგია

ლევან ფრუიძე
ვაჟა ნადირაშვილი ტელ: 599 90-26-01
თენგიზ მაისურაძე ტელ: 599 97-41-90
მერაბ ლეკვეიშვილი ტელ: 577 41-02-00
ნინო სულამანიძე ტელ: 592 12-34-56

მისამართი: ქ. თბილისი, წმინდა სამების საკათედრო ტაძარი
საკონტაქტო ტელეფონი: 790770871